ወራጅ አለ

ከአራት ኪሎ በስታዲየም ወደ ሜክሲኮ በሚጓዝ ታክሲ ውስጥ ነኝ። በተሳፋሪ መቀመጫ ሁለተኛ ወንበር ላይ በግራ በኩል ተቀምጫለሁ። ብዙ ጊዜ የትራፊክ መጨናነቅ በሚስተዋልበትና ባቡር ጣቢያ ፊትለፊት በሚገኘው መስቀለኛ መንገድ ላይ እንደደረስን ከጎኔ የነበረች አንዲት ወጣት ባቡር ጣቢያ መድረስ አለመድረሳችንን ጠየቀችኝ። እኔም ሳናልፈው ጥሩ ሰዓት ጠየቅሽኝ በማለት በታክሲው በግራ በኩል ባለው መስኮት እያመለከትኩ ያውልሽ ደርሰናል አልኳት። እኔ አመልካች ጣቴን ከመስኮቱ ሳላነሳ እኛ ባለንበት ታክሲ ውስጥ ያለውን ረዳት ሳይሆን በቀኝ በኩል ባለው መንገድ ታጥፎ ወደ ቸርችል ጎዳና በሚጓዘው ታክሲ ውስጥ ያለውን የታክሲ ረዳት የምትጠይቅ በሚመስል ድምጽ "ወራጅ አለ" ስትል ከድምጿ ቅጥነትና ኃይል የተነሳ ሁላችንም ደነገጥን። በተለይ እኔ.... እንዴት ብዬ ልንገራችሁ! በመጀመሪያ ስታናግረኝ የነበረው ለስለስ እና ዝግ ባለ ድምጽ ስለነበርና እንደዚያ ያለ ድምጽ በዚያ ቦታ ስላልጠበኩኝ ነው መሰለኝ ክው ነው ያልኩት።

አገር አማን ነው ብሎ በብርና በሳንቲም የተሞላውን ግራ እጁን ከፊተኛው ወንበር መደገፊያ ላይ ቀኝ እጁን ደግሞ በከፊል በተከፈተው የታክሲው የበር መስታወት ላይ አስደግፎ ይጓዝ የነበረው ረዳት ከድንጋጤ ይሁን ከንዴት እንጃ አይኑ በርበሬ መሰለ። ዞር ብሎ ተመለከተና ዝም አላት።

ራሰ ፍንጭቱ ሾፌርም "አዚህ ጋ መውረድ አይቻልም" አሏት በጎርናና ድምጽ።

ልጅቱ የሾፌሩን ንግግር ትታ ረዳቱን "ክፈትልኝ" ስትል እንደገና ጮኸችበት።

ረዳቱም "ታስከስሽኛለሽ አልከፍትም" አላት። ብትሰማውም ባትሰማውም "ተሻግረሽ ኮሜርስ ነው መውረድ የምትችዪው" ብሎ ሳይጨርስ "ባቡር ጣቢያ እንጂ ኮሜርስ እሔዳለሁ አልኩህ እንዴ? ዞር በልልኝ!" ብላ በሩን ልትከፍት መታገል ያዘች።

ሾፌሩ ታክሲውን ቀኝ መስመር በማስያዝና ፍጥነቱንም ቀነስ በማድረግ "ደግሞ ዛሬ ምኗን ነው የጣለብኝ? ኮሜርስ እንጂ አዚጋ መውረድ አትችዪም ስትባዪ አትሰሚም እንዴ?" አሏት ንዴት በተቀላቀለበት ቅላፄ።

"ኮሜርስ መውረድ ያለበት ኮሜርስ የሚሄድ ነው እኔ ባቡር ጣቢያ ነው የሚሄደው ስለዚህ ባቡር ጣቢያ ነው የምወርደው። ለምን አይገባችሁም?" ይባስ ተናደደች።

እኔን ጨምሮ ከነበርነው ተሳፋሪዎች አንድም ደፍሮ የተናገራት የለም። ሁላችንም ፊልም የምናይ ነው የምንመስለው። እሷ ስትናገር እሷን፣ ሾፌሩ ሲናገሩ ሾፌሩን፣ ረዳቱ ሲናገር ረዳቱን እንመለከታለን።

"የኔ እህት እዚጋ ባወርድሽ እከሰሳለሁ! ታስከስሺኛለሽ" አሉ የልጅቷ አያያዝ ያላማራቸው ሾፌር።

"እኔ በወረድኩት ማን ምን አግብቶት ነው የሚከሳችሁ? የፈለኩት ቦታ የመውረድ መብት የለኝም እንዴ?" በማለት በሁኔታዋ ግራ ለተጋቡት ሾፌር ጥያቄዎችን አከታተለችባቸው።

ይህንን ስትናገር ምንም እንኳን በአነጋገሯ እና ሁኔታዋ የተማረች ብትመስልም አዲስ አበባ ስትመጣ ይህ የመጀመርያዋ ሳይሆን እንደማይቀር፣ የተነገራትም ምልክት ባቡር ጣብያ ስትደርሺ ውረጂ ከዚያ እንዳታልፊ! የሚል ሊሆን እንደሚችል፣ ሾፌሩና ረዳቱ ኮሜርስ ኮሜርስ የሚሏት ቦታም ከባቡር ጣቢያው በጣም የራቀ መስሎ የተሰማት እንዲሁም ስለ መንገድ ትራንስፖርት ህግ ያላት ዕውቀት ያነሰ እንደሆነ በመገመት ሽምግልና ገባሁ።

ሾፌሩና ረዳቱ እሷን ለመጉዳት የተናገሩት አንዳች ነገር እንደሌለ፣ የአገላለጽ ችግር ቢኖርም ሃሳባቸው ትክክል እንደሆነ፣ ኮሜርስ የሚባለው ቦታም (በታክሲው የፊት መስታወት እያሳየኋት) ቅርብ መሆኑን፣ እሷ ልውረድ የምትልበት ቦታ ለታክሲ ተሳፋሪን ለመጫንም ይሁን ለማውረድ በህግ የተከለከለ መሆኑን እንዲሁም አስፈላጊ ከሆነ እኔ ከሷ ጋር ወርጄ ባቡር ጣቢያ እንደምመልሳት ቃል ገብቼ የረዳቱን ሸሚዝ ጨምድዶ ይዞ የነበረውን እጇን አስለቅቄ በግድ አስቀመጥኳት።

አንዳንድ ጊዜ ሳስበው በስርዓተ ትምህርታችን ውስጥ መካተት እየተገባቸው ያልተካተቱ ነገር ግን በህይወት ዘመናችን የዕለት ተዕለት እንቅስቃሴያችንን በብልሃትና በጥንቃቄ ለማከናወን ትልቅ ድርሻ ያላቸው ትምህርቶች እንዳሉ ይሰማኛል። ለምሳሌም ስለ የመጓጓዣ ዓይነቶች (የአየር፣ የምድር እና የባህር) መሰረታዊ ጽንሰ ሀሳቦቻቸውንና በአጠቃቀማቸውም ረገድ ሀገር አቀፍ እና ዓለም አቀፍ ህግጋትና መመሪያዎችን ባማከለ መልኩ መሰረታዊ ዕውቀት ሊሰጥ የሚችል። ብዙ ጊዜ ስለ ትራፊክ አደጋ መከሰትና ስላስከተለው የአካል ጉድለት፣ የህይወት ጥፋትና የንብረት ውድመት በተለያዩ የመረጃ ወይም የወሬ ማሰራጫዎች እንሰማለን። እንዲህ ዓይነቱን መረጃ ትናንት እንሰማው ነበር ዛሬም እየሰማነው ነው። ነገስ መስማት አለብን? በአሁኑ ወቅት በሀገራችን በዓመት ከ2000 በላይ የሚሆኑ ወገኖች በትራፊክ አደጋ ሕይወታቸውን ያጣሉ። ከ8000 በላይ የሚሆኑት ደግሞ ለከባድና ቀላል የአካል ጉዳት ይዳረጋሉ። ከግማሽ ቢሊየን ብር በላይ ዋጋ ያለው ንብረት ይወድማል።

የመኪና አደጋ መንስዔ ተብለው ዘወትር የሚገለጹት ምክንያቶች፡ የአሽከርካሪው የብቃት ማነስ፣ የመንገዱ ደረጃውን ያልጠበቀ መሆን፣ የተሽከርካሪዎች ብልሽት እና የእግረኞች የግል ጥፋት ናቸው። የእነዚህ ምክንያቶች ቁልፉ ደግሞ የዕውቀት ችግር ነው። ለአሽከርካሪው በተግባር ልምምድ የተደገፈ መሰረታዊ የማሽከርከር ዕውቀት፣ ለመንገድ ሰሪዎች እና አሰሪዎቸ አግባብና ጥራት ያለው የመንገድ አሰራር ጥበብና ዕውቀት፣ ለተሽከርካሪ ባለቤቶችም ስለ ተሽከርካሪው ዋና ዋና አካላት ጥቅምና ጉዳታቸው የሚያስገነዝብ ዕውቀት እንዲሁም ለእግረኞችም መሰረታዊ የሆነ የመንገድ አጠቃቀም ዕውቀት ያስፈልጋቸዋል። ይህ ዓይነቱ ዕውቀት በአንድ ጀንበር የሚገኝ አይደለም። አንድ አደጋ ከተከሰተ በኋላ በባለስልጣናት በሚሰጥ ጋዜጣዊ መግለጫ እንዴት ተደርጎ የህዝብን አስተሳሰብ ማጎልበት ይቻላል?

ስለ መንገድ አጠቃቀም ለአሽከርካሪም ለመንገደኛም መሰረታዊ ግንዛቤ የሚያስጨብጡ መጻሕፍት በግለሰቦች፣ በአሽከርካሪዎች ማሰልጠኛ ተቋማት እንዲሁም በመንገድ ትራንስፖርት ባለስልጣን በየጊዜው ይታተማሉ። ተጠቃሚው ማነው ሲባል ግን መልሱ መንጃ ፍቃድ ለማውጣት የፈለገ/የፈለገች ነው። ነገር ግን እግረኞችም ሊያውቁትና ሊመሩበት ይገባል። እስቲ ለአብነት ያክል በሀገራችን የመንገድ ስርዓት መሰረት በሁሉም መጻሕፍት ውስጥ የሚገኝ አንድ መመሪያ እንመልከት። ለተሽከርካሪ ክፍት በሆኑ መንገዶች እግረኞች የግራ መስመራቸውን ይዘው መጓዝ እንዳለባቸው ያስቀምጣል። ታድያ ይህንን መመሪያ እግረኞች መጽሐፍቱን አንብበውና አውቀው ካልተገበሩት አሽከርካሪዎች ብቻ ስላወቁት ምን ያክል ውጤታማ ሊሆን ይችላል?

ህጉንና ስርዓቱን ሾፌሩ ያውቀዋል ተሳፋሪው ግን በአጋጣሚ በሰማው አሊያም በደመነፍስ ይጓዛል። ከዚያም በመግቢያችን ላይ እንደተመለከትናት እህታችን እኛ ደስ ባለን ወይም በፈለግነው ቦታ ላይ አውርዱን እያልን እንጨቃጨቃለን ሌላ ጊዜ ደግሞ ታክሲ በማይቆምበት ቦታ ላይ ቆመን ታክሲ እንዳይቆም የሚከለክለውን ታፔላ ተደግፈን ታክሲ በመጠበቅ ጊዜ እናጠፋለን። ለነገሩ አንዳንድ የታክሲ ሾፌሮችም ቢሆኑ በልምድ እንጂ በመጻሕፍቱ ላይ ያሉትን መመሪያዎች እና የመንገድ ዳር ምልክቶችን ትርጉም ገብቷቸው አይደለም የሚያሽከረክሩት። ምክንያቱም መጽሐፉን ያነበቡት ለፈተና ብቻ ስለሆነ።

ይህ ባይሆን ኖሮ በጥቃቅን ስህተቶች የብዙ ወገኖቻችን አካል ሲጎድል፣ ህይወት ሲጠፋ እና ንብረት ሲወድም በየጊዜው ባልተመለከትን ነበር።

አንዳንድ አሽከርካሪዎች በአንፃሩ ዕውቀትን ከስነ ምግባር ጋር አስተባብረው የያዙና በሙያቸው ምስጉኖች አሉ። ይህ ልዩነት ታድያ ለምን ተፈጠረ? ለምንድነው ሁሉን አሽከርካሪዎች አንድ የሚያደርጋቸው ነገር ማርሽ ሲቀይሩ ፍሪሲዮን መርገጥ ብቻ የሚሆነው? አሽከርካሪውንና ተሳፋሪውን ከአደጋ ለመከላከል ይቻል ዘንድ የደህንነት ቀበቶ አድርግ እየተባለ የሚገደድ እና በዚህም ምክንያት የሚቀጣ አሽከርካሪ ከየት መጣ? የትራፊክ ፖሊስን ካላየ በቀር የትራፊክ ህግን የማያከብር አሽከርካሪን ማነው የላከብን? በታክሲው ውስጥ "ፍቅር ካለ ታክሲም ባስ ይሆናል" የሚል ጽሑፍ ለጥፎ የታክሲንና የአንበሳ ባስን የተሳፋሪ ቁጥር ልዩነት ለማጥበብ የሚጥር አሽከርካሪ ከየት ተፈጠረ? ቢያንስ ቢያንስ የመንገድ አጠቃቀም ህጉን ከእግረኛው ይልቅ እኔ በተሻለ አውቀዋለሁ በማለት በእግረኛ ማቋረጫ ላይ ለእግረኞች ቅድሚያ በመስጠት ፋንታ ማቋረጫውን እንደ ንቅሳት የሚቆጥሩት፣ ትምህርት ቤቶች ባሉባቸውና ህዝብ በሚበዛባቸው መንገዶች ላይ ውድድር የሚያምራቸውና ደቂቃ የማትሞላ ትዕግስት በማጣት ለራሳቸው፣ ለቤተሰቦቻቸው እንዲሁም ለሀገራቸው የሚሆን ታላቅ ዓላማ የነበራቸው ወገኖቻችንን በወጡበት ያስቀሩብንን አሽከርካሪዎች ፈትቶ የለቀቀብን ማነው?

የአሽከርካሪዎችን ያክል ራሳቸው ተጎድተው ለሌሎች ጉዳትና ለንብረት ጥፋትም መንስዔ የሚሆኑ እግረኞችም አሉ። መቼም የእሳትን መፋጀት ያወቅነው ሁላችንም አንድ አንድ ጊዜ ተቃጥለን አይደለም። እሳት ያቃጥላል ተብለን እኛም አመንን ራሳችንንም ከእሳት እንጠብቃለን። ራሳችንንም ከትራፊክ አደጋ ለመከላከል የግድ አስቀድመን አንድ አንድ ጊዜ መገጨት አይጠበቅብንም። መኪና ሰው ሊገጭ እንደሚችል፣ ገጭቶም አካል ሊያጎድል ከዚያም ሲያልፍ ሊገድል እንደሚችል ለማወቅ የግድ መንጃ ፈቃድ ሊኖረን አይገባም። ይህንን ለማወቅ እና ለማገናዘብ ሰው መሆናችን ብቻ ከበቂ በላይ ነው። ምክንያቱም አንዳንድ እንስሳት እንኳን መንገድ ላይ ሆነው መኪና ሲመጣባቸው እንዴት እንደሚሸሹ እናያለን። በአርአያ ስላሴ የተፈጠረው ሰው ታድያ ከእንስሳቱ በተሻለ እንዴት አያገናዝብ ለዛውም ለገዛ ህይወቱ።

አንዳንድ ጊዜ ግን ከእንሰሳቱ አንሰን እንታያለን። ለአንድ አቅጣጫ ብቻ እንዲያገለግሉ ታስበው የተሰሩ ነገር ግን በሁለቱም አቅጣጫዎች ለሚመጡ ተሽከርካሪዎች የሚያገለግሉ አንዳንድ መንገዶች አሉ። በእነዚህ መንገዶች በተለይ ከሁለቱም አቅጣጫ መኪኖች ሲመጡ ፍጥነታቸውን ቀንሰው በጥንቃቄ ነው የሚተላለፉት። በእንደእነዚህ ዓይነት መንገዶች ላይ ያለ መንገደኛ ምን ዓይነት ጥንቃቄ ሊወስድ እንደሚገባው መቼም ሌላ አካል እንዲነግረው አይጠበቅም። አስፋልቱን ለመኪኖቹ ትቶ ሲጓዝ እየተገባው መሐላ ያለበት ይመስል አስፋልቱን ላለመልቀቅ ሲታገል ጉዳት ቢደርስበት መኪናው ገጨኝ ነው ወይስ ገጨሁት ወይስ ደግሞ ተገጫጨን ሊል የሚገባው? መኪና ሰውን ሊገጭ እንዲሁም ሊገድል እንደሚችል ያላመነ ወይም የተጠራጠረ የሚመስል ሰው አጋጥሟችሁ አያውቅም?

የአንዳንዶቹማ እኮ አያድርስ ነው። ዕቃ ተሸክመው፣ ህፃናትን ይዘው፣ በተንቀሳቃሽ ስልክ እየተነጋገሩ፣ ተቃቅፈው፣ እጅ ለእጅ ተያይዘው፣ ሦስት አራት ሆነው ሞቅ ያለ ጨዋታ ይዘው በጠባብ መንገድ ላይ የሚጓዙቱ ወይ ዳር አይወጡ ወይ ደግሞ ታርጋ አያወጡ ምን ሊባሉ ይሆን? እንደ ፀረ 6 ፀረ መኪና ተከትበው ይሆን እንዴ? በዜብራ ላይ መሻገር ላለመገጨት እንደዋስትና የሚቆጥሩና ያለምንም ጥንቃቄ በደመነብስ ለመሻገር የሚሞክሩም እኮ አሉን።

"ከስህተቱ የማይማር ፈንጂ አምካኝ ብቻ ነው" የሚል ፅሑፍ ታክሲ ውስጥ ማንበቤ ትዝ ይለኛል። ይህንን ፅሑፍ ብዙም አልስማማበትም። ምክንያቱም ግራ እና ቀኝ ሳይመለከት፣ የእግረኛ ማቋረጫን ሳይጠቀም እና አስፈላጊውን ጥንቃቄ ሳያደርግ

መንገድ አቋርጣለሁ ሲል ከፍተኛ አደጋ የደረሰበት ሰው እንዴት ብሎ ነው ከስህተቱ የሚማረው? በስህተቴ ተፀፅቻለሁ ብሎ ጉዳቱን undo ማለት ይችላል እንዴ?

እንደ እኔ አመለካከት ግን አብዛኛው አሽከርካሪ እና እግረኛ መሰረታዊ የሆነ የመንገድ ትራንስፖርት አጠቃቀም ግንዛቤ ይጎድለዋል። ይህንን ዓይነት የግንዛቤ እጥረት እስከ ወዲያኛው ለማስወገድ ደግሞ በትምህርት ቤት ውስጥ እንደ ሌሎች የትምህርት ዓይነቶች በመደበኛነት ትምህርቱን መስጠትን የመሰለ ምን አማራጭ ይኖራል? ከአንደኛ ደረጃ ጀምሮ ለየክፍል ደረጃው የተማሪዎቹን የማገናዘብ አቅም ባማከለ መልኩ ስለ የመጓጓዣ ዓይነቶች፣ ስለ መኪና ምንነት፣ ዓይነት፣ አሰራሩ፣ አጠቃቀሙ፣ አገዛዙ፣ አሻሻጡ፣ የሞተር ዓይነቶች ከነመመዘኛቸው፣ የጎማ ዓይነት እስከነመስፈርቱ፣ ከእያንዳንዱ የመጓጓዣ ዓይነት ጀርባ ያለው የምህንድስና ጽንሰ ሀሳብ፣ የመንገድ አጠቃቀም መመሪያዎች ወዘተ በቂ መረጃ ሊያስጨብጥ የሚችል የትምህርት ዓይነት ቢኖረን ምን አለበት?

እንዲህ ዓይነቱ ትምህርት ከታች ጀምሮ ቢሰጥ የተማሪዎችን ወደ ተለያዩ የምህንድስና ሙያዎች እንዲሳቡና ጥሩ የሆነ ዝንባሌ እንዲኖራቸው በማድረጉ ረገድም ትልቅ ድርሻ ይኖረዋል። 10ኛ ክፍልን ካጠናቀቁ በኋላ በተለያዩ የቴክኒክና ሙያ ማሰልጠኛ ተቋማት ለሚገቡት ተማሪዎችም ይህንን መሰረታዊ ዕውቀት ይዞ መግባት ምን ያህል ውጤታማ ሊያደርጋችወና የተለያዩ የፈጠራ ስራዎችን ለመስራት እንደሚረዳቸው መቼም ግልጽ ነው።

እኅቶች እና ወንድሞች ታድያ ይህንን ትምህርት በስርዓተ ትምህርታችን ውስጥ ተካቶ ልንማረው አይገባም ትላላችሁ?

ቸር ያሰማን።